

מה זה מלאך

1. בראשית פרק כא, יז

... ויקרא מלאך אלהים אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם: (יח) קומי שאי את הנער והחזיקי את ירך בו כי לגוי גדול אשימנו:

1א. פירוש הגר"א לספרא דצניעותא - פרק ה

כאן דאמר בשם אמרו דקודם א"ל המלאך כי עתה ידעתי כו' ולא חשכת את בנך את יחידך ממני מאי ממני וע"כ בשם הקב"ה אמר כמו בכל דיבור של המלאכים כמו בהגר הרבה ארבה את זרעך כו' לגוי גדול אשימנו והרבה כיוצא בזה ואח"כ אמר בי נשבעתי נאם ה' וזה מיותר דהא עד הנה הכל בשם ה'.

2. רמב"ם יד החזקה הלכות יסודי התורה פרק ב

(ג) המלאכים ... אינם גוף וגויה אלא צורות נפרדות זו מזו: (ד) ומהו זה שהנביאים אומרים שראו המלאך אש ובעל כנפים הכל במראה הנבואה ודרך חידה. (ה) כל אחד מהן (מהמלאכים) למטה ממעלתו של תבירו והוא מצוי מכחו זה למעלה מזה והכל נמצאים מכחו של הקב"ה וטובו. וזהו שרמזו שלמה בחכמתו ואמר כי גבוה מעל גבוה שומר:

2א. רמב"ן על שמות פרק כ פסוק ג

הראשונים החלו לעבוד את המלאכים... ואלה הם הנקראים בתורה ובכתובים כלם 'אלהים אחרים', 'אלהי העמים', כי המלאכים נקראים אלהים ואע"פ שהיו העובדים מודים שהכח הגדול והיכולת הגמורה לאל עליון.

2ב. ספר מורה נבוכים - חלק ב פרק ו

שאפילו חלקי המציאות, עד בריאת האברים מבעלי החיים כפי מה שהם - כל זה באמצעות מלאכים - כי הכוחות כולם מלאכים. כבר בארו החכמים ז"ל למי שהוא 'חכם', כי כל כח מן הכוחות הגופניות - 'מלאך', כל שכן הכוחות המפוזרות בעולם, ושכל כח יש לו פעולה אחת מיוחדת ולא יהיו לו שתי פעולות. ב'באשית רבה': "תני: אין מלאך אחד עושה שתי שליחויות, ואין שני מלאכים עושין שליחות אחת" - וזהו ענין כל הכוחות. וממה שיחזק אצלו היות הכוחות האישיות הטבעיות והנפשיות נקראות 'מלאכים' - אמרם במקומות רבים...

2ג. שיחות הרב צבי יהודה על התורה / וישלח / סדרה ב - תשל"ד

כל כוחות הטבע הם מלאכים. בגמרא פסחים(ק"ח א) מוזכר שקץ וחורף הם מלאכים. גם הכוחות החומריים והגשמיים האלה, הם מלאכים. מכאן שהכל מלאכים. כל כוחות הנבראים, כל כוחות התגלות הבורא בנבראים הם מלאכים. יש להתרגל להבין זאת בשכל ובאמונה, ולא בטפשות... יש מיליוני מלאכים: כוחות ארציים וכוחות שמימיים, כוחות פיסיקליים וכוחות פסיכולוגיים של האדם, וכהנה וכהנה.

2ד. רמב"ן על שמות פרק יד פסוק יט

"מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל" רמז לבית דינו של הקב"ה, שנקראת מדת הדין "מלאך" במקומות מן הכתוב.

3. תלמוד ירושלמי מסכת ראש השנה דף ו/א

רשב"ל אמר אף שמות המלאכים עלו בידן מבבל. בראשונה ויעף אלי אחד מן השרפים שרפים עומדים ממעל לו מיכן והילך והאיש גבריא"ל כי אם מיכאל שרכם.

4. רבינו בחיי על בראשית פרק לב פסוק כט

(כט) למה זה תשאל לשמי - אין לנו שם קבוע כי שמותינו משתנים לפי השליחות:

5. ספר מורה נבוכים - חלק ב פרק מא

...ודע כי כל מי שבת בו כתוב שדיבר עמו 'מלאך' או באהו דבר מהאלוה - שזה לא יהיה בשום פנים אלא ב'חלוס' או ב'מראה הנבואה':

5א. רמב"ם יד החזקה - הלכות יסודי התורה פרק ב

זה שהנביאים אומרים שראו המלאך אש ובעל כנפים הכל במראה הנבואה ודרך חידה לומר שאינו גוף ואינו כבד כגופות הכבדים כמו שנאמר כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא ואינו אש אלא משל וכמו שנאמר עושה מלאכיו רוחות:

5ב. רמב"ן על במדבר פרק כב פסוק כ

(כג) ותרא האתון את מלאך ה' - מלאכי השם השכלים הנבדלים לא יראו לחוש העינים, כי אינם גוף נתפש במראה, וכאשר יראו לנביאים או לאנשי הרוח הקודש כדניאל ישיגו אותם במראות הנפש המשכלת, כאשר תגיע למעלת הנבואה או למדרגה שתחתיה, אבל שיושגו לעיני הבהמה אי אפשר. על כן תוכל לפרש "ותרא האתון", כי הרגישה בדבר מפחד אותה מלעבור והוא המלאך אשר יצא לשטן, כענין ולבי ראה הרבה חכמה ודעת (קהלת), שיאמר על ההשגה, לא על הראות...

6. רמב"ן על בראשית פרק יח פסוק א

אבל במקום אשר יזכיר המלאכים בשם "אנשים" כענין הפרשה הזאת ופרשת לוט, וכן ויאבק איש עמו (להלן לב כה), וכן וימצאהו איש (שם לו טו), על דעת רבותינו (תנחומא וישב ב) הוא כבוד נברא במלאכים, יקרא אצל היודעים "מלבוש", יושג לעיני בשר בזכי הנפשות כחסידיים ובני הנביאים ולא אוכל לפרש.

7. ספר מאור עינים - פרשת ויצא

גם בשעת לימוד כשמתקשה על איזה דבר קודם שיבוא לו הדעת נכנס בו כמו בשורה שמרגיש במוחו שנכנס בו נקודה אחד וזהו נקרא בחינת אליהו ואחר כך ומלאה הארץ דעה שנתרחבה דעתו ונתמלא חיות.

7א. ספר נצח ישראל - פרק כח

כי פעמים הרבה היה אליהו מגיד דברים לאחד, ולא ידע האדם מאין באו לו הדברים, והיה נדמה לו כאילו הדברים היה לו מעצמו, ואינם אלא דברי אליהו שהגיד לו הדברים. וכן מוכח קצת במסכת ערובין (מג). גבי הני שמעתתא שנאמרו בבי מדרשא, וקאמר מאי לאו דאמרניהו אליהו. והרי לא ידעו אותם אשר הם בבית המדרש מי אמרם, כי באו בדעתם הדברים ההם, ולא ידעו מי אמרם. וחכם גדול כמו רבי יהושע בן לוי, יודע היה שהשגה הזאת מן אליהו זכור לטוב, והיה אליהו זכור לטוב מגיד לו סתרי חכמה:

8א. ספר מאור עינים - פרשת ויצא

ולכן כשמזדמן להגיד איזה בשורה טובה מתחזק כל אחד ואחד לרוץ ולהגיד כי נשמתו מרגשת בחינת אליהו ורוצה להכניסו בתוכו אף שאין בני אדם מרגישין בזה מכל מקום מזליה חזי ואם היה לו דעת היה יכול להתחיל לעבוד את ה' בבחינת אליהו שנתלבשה בו אז וילך בה ממדרגה למדרגה גדולה וגם האיש שנתבשר הבשורה נכנס בו הניצוץ אליהו בקרבו ונתרחבה דעתו גם כן יוכל לדבק בנקל אל הבורא יתברך חלק הנקרא רגליו גם כן ונקרא אז בא יום ה' הגדול שהכניס בסבה זו את ה' בתוכו: